

Elintarviketeollisuusliiton tavoitteet hallituksen budjettiriiheen syksyllä 2023

Kasvu- ja työllisyystoimet etupainotteisesti liikkeelle

Korona ja Ukrainan sota nostivat huoltovarmuuden politiikan takapenkiltä eturiviin. Ruoka-alan näkökulmasta on tärkeää, että huoltovarmuuden vahvistaminen leikkaa läpi hallitusohjelman. Hallitusohjelma ruokkii optimismia elintarvikealalle luomalla ennakoitavuutta ruoka-alan toimintaympäristöön. Hallitusohjelmassa painotetaan ruoka-alan kasvua, uudistamista ja elintarvikevientiä.

Suomessa on ruoka-alalla hyödyntämätöntä kasvupotentiaalia, joka olisi saatava käyttöön. Hallitusohjelman kasvua ja työllisyyttä vahvistavat toimet on tärkeää laittaa liikkeelle etupainotteisesti, koska niiden myönteiset vaikutukset talouteen näkyvät vasta ajan kanssa. Tämä tukee hallituksen julkista taloutta koskevien tavoitteiden toteuttamista.

Kuluttajien ostovoimaa tuettava etupainotteisilla veroratkaisuilla

Suomessa talouden lähiaikojen kasvunäkymät ovat vaisut. Yksityinen kulutus on kannatellut taloutta kuluvana vuonna. Kotimainen teollisuustuotanto on laskenut heikon kysynnän vuoksi.

Elintarviketeollisuuden yritykset ja sitä kautta suomalainen alkutuotanto ovat pitkälti riippuvaisia kotimaisten kuluttajien ostovoimasta. Kuluttajien ostovoima pysyy heikkona, mikä näkyy kotimaisessa elintarviketeollisuudessa kysynnän laskuna. Työllisyyden vahvistuminen nostaisi kotimaista ostovoimaa.

Hallitusohjelmassa sovitut kuluttajien ostovoimaan vaikuttavat veronkorotukset tulisi siirtää toteuttavaksi myöhemmin. Sen sijaan tuloveron kevennykset etupainotteisesti tukisi kotimaista kysyntää. Ansiotuloverotuksen kevennys tulisi tehdä jo vuonna 2024.

Veropolitiikassa ennakoitavuus on keskeistä. Virvoitusjuomaverotuksen edellinen muutos vuodelta 2022 ei ole tullut vielä voimaan, joten jatkuvia muutoksia verotukseen tulisi välttää.

Ennakoitava toimintaympäristö varmistaa investoinnit

Kun maailmalla on epävarmuutta, on kotimaisen toimintaympäristön ennakoitavuus tärkeää. Hallitusohjelma lupaa turvata vakaan toimintaympäristön yrittämiselle ja investoinneille ennakoitavalla ja vakaalla sääntelyllä sekä verotuksella. Kun kotipesä on kunnossa, yrityksillä on hyvät lähtökohdat liiketoiminnalle ja investoinneille.

Kannattavuuden ja elintarviketuonnin kanssa kamppailevaa elintarviketeollisuutta ei pidä rasittaa uudella sääntelyllä tai verotuksella, joka heikentäisi alan kilpailu- ja investointikykyä. Hyvä toimintaympäristö kannustaa elintarvikeyrityksiä tuotekehitykseen ja

innovaatioihin. Tuetaan osaajien kouluttamista aktiivisella yritysten ja oppilaitosten vuoropuhelulla. Luotetaan itsesääntelyn ja vapaaehtoisuuden voimaan. Verotuksen pitää olla ennakoitavaa ja kilpailuneutraalia.

Elintarvikemarkkinoiden tehokas toiminta on turvattava varmistamalla riittävät viranomaisresurssit niin elintarvikemarkkinavaltuutetun toimistolle kuin kilpailuvirastollekin.

Riittävät TKI-panokset ruoka-alalle vauhdittavat kasvua

Hallitusohjelman mukaan riittävä TKI-rahoitus vauhdittaa elintarvikealalle syntyviä innovaatioita ja investointeja, jotka kasvattavat alan arvonlisää ja työllisyyttä. Menestys kotimarkkinoilla on tärkeää, koska se on kivijalka viennin kehittämiseksi.

Kotimaisen elintarviketeollisuuden kilpailukyvyyn vahvistaminen edellyttää, että ruokasektorin osuuden kasvattamista Suomen Akatemian ja Business Finlandin rahoituksesta. Lisäksi on varmistettava suoraan yrityksille kohdistettavan soveltavan T&K-rahoituksen riittävyys.

Business Finlandin hankkeiden ja rahoituksen kriteereiden on mahdollistettava, että myös kuluttaja- ja kotimarkkinoilla toimivat alat saavat tukea uudistumiseen. Julkisrahoitteisen tutkimuksen on palveltava yrityksiä. Korkeakoulujen kannusteita yhteistyöhön yritysten kanssa on lisättävä.

Julkisilla tutkimuslaitoksilla on oltava riittävät henkilöresurssit, laitteet ja rahoitus elintarvikealan tutkimukseen. On varmistettava myös alkutuotannon tutkimuksen ja kehittämisen rahoitus ilmasto- ja ympäristöhaasteisiin sopeutumiseksi.

Maaseudun kehittämisrahoituksen leikkauksia ei tule kohdentaa koskemaan hankkeita, jotka edistävät ruoka-alan tutkimus- ja kehittämistoimintaa. Maatilatalouden kehittämisrahasto Makena tukee myös tutkimusta, joten sen rahoitus on turvattava.

Ruoka-alan korkeakoulutuspaikkojen turvaaminen ja ulkomaisten osaajien maahan pääsyn sujuvoittaminen on tärkeää, jotta alan tki-toimintaa voidaan lisätä tulevana vuosina. Vientiosaajia tarvitaan erityisesti pk-yritysten tarpeisiin. Elintarviketeollisuuden korkeakoulualoituspaiikkojen rahoituksen jatkuvuus on turvattava. Korkeakoulutuksen aloituspaiikkojen lisäystä ei tule rahoittaa ammatillisen koulutuksen kustannuksella.

Elintarvikeviennin rahoitukseen pitkäjänteisyyttä

Hallitusohjelman mukaan suomalaisen puhtaan ruoan potentiaali hyödynnetään uudella kasvuohjelmalla, jolla lisätään ruokavientiä. Elintarvikevienti vahvistaa maamme kauppasetta sekä varmistaa ja lisää työpaikkoja Suomeen. Tavoitteena on elintarvikeviennin kaksinkertaistaminen.

Elintarvikeviennin pitkäjänteiseksi edistämiseksi tarvitaan pysyvä rahoitus ja resurssit nykyisten määräraikaisten resurssien sijaan. On huolehdittava, että Business Finlandilla

ja Team Finlandilla on jatkossakin kohdennettuja palveluja elintarvikeyrityksille. Myös vientiselvityksiä ja maalupa-asioita hoitavalle Ruokavirastolle on varmistettava riittävät resurssit vientitoiminnoissa. (TEM, MMM, UM yhteensä 3 milj. e /vuosi).

Ruoka-alan kasvupotentiaalia hyödyntävä poikkihallinnollisen ruoka-alan kasvuohjelman toteuttamiseksi on varattava vaalikauden ajaksi määräraha, jonka puitteissa voidaan laatia ja toimeenpanna ruoka-alan kasvua vauhdittavia toimenpiteitä ja laatia tarvittavia tausta-aineistoja (MMM, TEM, YM yhteensä 0,6 - 1 milj.e vaalikaudelle). Ohjelman pikaiseksi käynnistämiseksi se tulisi rahoittaa vuoden 2023 toisesta lisätalousarviosta.

Maatalouden kustannustukeen varatut käyttämättömät määrarahat tulee kohdistaa Maatilatalouden kehittämisrahaston pääomittamiseen vuoden 2023 toisessa lisätalousarviossa. Se turvaisi alkutuotannon ja koko ruoka-alan kilpailukyvyn ja vastuullisuuden kehittymistä.

Biokaasuinvestointien rahoitus varmistettava

Hallitusohjelmassa on kunnianhimoiset tavoitteet biokaasun käytön ja tuotannon edistämiseksi. Energiantuotannon lisäksi biokaasun tuotannolla on merkittävä rooli ruokaketjussa syntyvien jätteiden käsittelyssä ja ravinteiden kierrättämisessä.

Biokaasun käyttöä voidaan lisätä erityisesti raskaassa liikenteessä. Jakeluvaihe on keskeinen tapa edistää biokaasun käyttöä. Hallitusohjelman mukaan huolehditaan myös kannustavasta rahoituksesta tavoitteiden toteutumisen edistämiseksi. Polttoaineverotuksen kevennys ei koske biokaasua, mikä heikentää hieman biokaasun suhteellista asemaa (VM).

Tavoitteiden toteutumiseksi TEM:n energiatukia on kohdennettava biokaasuhankkeiden edistämiseen. Myös MMM:n maatiloille suunnatun biokaasuinvestointituen jatkuvuus on varmistettava.

Lisäksi on varmistettava, että investointeja jakeluinfraan voidaan edistää julkisen tuella koko maassa, jotta liikenteenharjoittajat uskaltavat investoida uuteen biokaasua hyödyntävään kuljetuskalustoon (LVM 6,6 milj. e/v vuosina 2024–2027). Kattava biokaasu-asemaverkko turvaa myös huoltovarmuutta. Lisäksi tarvitaan hankintatukia rekkakalustoon (LVM 2,4 milj. e/v vuosina 2024–2027).

Terveyttä edistetään ohjelmallisin toimin

Hallitusohjelman mukaisesti käynnistetään kansallinen terveyden ja hyvinvoinnin edistämisen ohjelma, jolle on varattu erillinen rahoitus. Terveyden edistämiseen liittyvät muun muassa liikunta, riittävä uni, työhyvinvointi, mielenterveys sekä ruokavalio.

Ruokavalio on tärkeä, mutta ei ainoa osa terveellistä elämäntapaa. Ruokaympäristö koostuu monista osatekijöistä. Elintarvikeyritykset rakentavat yhteistyössä julkisen ja

kolmannen sektorin kanssa kannustavaa ruokaympäristöä, jossa kuluttajalla on valinnanvapaus ja mahdollisuus tehdä valistuneita ja tietoon perustuvia valintoja.

Osana terveyden ja hyvinvoinnin ohjelmaa on varmistettava riittävät määrärahat monipuoliselle ja hyvinvointia tukevalle julkiselle ruokailulle. Tämä vahvistaa myös huoltovarmuutta ja kotimaista elintarvikeketjua.

Ohjelman alla tulee käynnistää suomalaisten lasten valtakunnallinen ravitsemusseuranta, jotta saadaan tutkittua tietoa lasten ravitsemuksen ja ruokaympäristön kehittämiseksi. (STM 1,2 milj. e).

Ohjelman puitteissa on turvattava myös resurssit kansallisen elintarvikkeiden koostumustietokanta Finelin ylläpitoon ja kehittämiseen. Fineli on tärkeä tietolähde sekä julkiselle elintarvike- ja ravitsemustutkimukselle että yrityksille muun muassa pakkausmerkintöjen oikeellisuuden varmistamiseen. (STM 0,25 milj.e /v).

Lisätietoja:

Yhteiskuntasuhdejohtaja Jukka Ihanus, jukka.ihanus@etl.fi, puh. 050 463 9929
Ekonomisti Bate Ismail, bate.ismail@etl.fi, puh. 040 526 0942